

LitArt

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PEA DEVREME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.
NICHITA STĂNESCU**

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MUREȘ, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE
A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GIURGEA ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART

ISSN: 2067 - 5240
SE DISTRIBUIE GRATUIT
AUGUST-SEPTEMBRIE 2016 | ANUL VII | NR. 8-9 (77-78)

Desenul din palma artistului

Dan Crecan își invită rar prietenii pe la atelierul său. Prin "rar" înțeleg cam o dată la 60 de ani. E drept că și atelierul pictorului e mai greu de găsit, căci are ceva dintr-un "han zburător", ca să parafrazez celebrul titlu al cărții lui G.K. Chesterton.

PAG. 11

Călin CRĂCIUN

L.P. *Lost On You*

...INVOCAREA IUBIRII DINTRE O EA ȘI O ALTĂ EA ȘI APOI SĂRUTUL CARE O FI DĂND MULTORA SENZAȚIA DE VOMĂ POT ÎNSEMNA CĂUTAREA ARMONIEI EULUI SCINDAT AL ARTISTEI ÎNSEȘI, A ÎMPĂCĂRII DINTRE FEMINITATEA ȘI MASCULINITATEA EI.
PAG. 4

În așteptarea epifaniei

Julian BOLDEA

...DAN DAMASCHIN EXPUNE MIZELE ȘI ȘANSELE LIRISMULUI SĂU, ANCORAT ÎN ORIGINARITATE ȘI NĂZUIND, TOTODATĂ, SPRE ÎNĂLȚIMILE LOGOSULUI, UN LIRISM AFLAT MEREU ÎN CĂUTAREA PROPRIILOR SALE NOIME ȘI RESURSE ONTICE...

PAG. 2

ÎN ACEST NUMĂR:

POEZII DE

Violeta MIHĂEȘ

Alexandru DRĂGĂNOAIA

Mihaela OANCEA

Dragoș NICULESCU

PROZĂ DE

George DAVID

Iulian BOLDEA

Într-o prezentare lămuritoare a propriilor viziuni poetice de pe coperta a patra a cărții *Ziua fiului Omului* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2016), Dan Damaschin expune mizele și șansele lirismului său, ancorat în originalitate și năzuind, totodată, spre înălțimile Logosului, un lirism aflat mereu în căutarea propriilor sale noime și resurse ontice, dar și în preajma unei reculegeri mistice, dinaintea Numinosului: „O năzuință (utopie poetică) a verbului meu este de a-(și) reaminti/ de a redobândi idiomul protopărinților noștri, cel pierdut deodată cu edenul («Va fi fiind regăsit graiul în care Dumnezeu și Adam își vorbeau, și nici o noimă a sa nu ne va fi răsărind cu lucoare străină.»). Rostirea poemătică mai reprezintă pentru mine modalitatea ideală (și unică) de a apropia, de a le ține într-o strânsă îmbrățișare lucrurile cele mai (aparent) depărtate. Exprimând o astfel de năzuință, viziunea poetică se convertește în viziune eshatologică, precum în versul/verset: «Contemplația mea unește golul lăsat de întâiul înger căzut, cu hăul iscat în urma astrului ce se cheamă Absint, a stelei numite Pelin». E o acoladă ce încearcă să cuprindă, laolaltă, fascinația originarului și fascinația apocalipticului.” De altfel, volumele postdecembriste ale lui Dan Damaschin (*Kaspar Hauser*, *Atotsfârșitul*, *Îndurările și alte poeme*, *Rugăciunile pictorilor* sau *Denecuprinsul*) reunesc, în înfăptuirile lor textuale diafane, postura religioasă a eului și fervoarea unei bine așezate lecturi a însemnelor sacralului, ca întemeiere a ființei.

Recules și damnat, cu timbru oracular și cu o scriitură densă, marcat de o tensiune revelatorie, în care transpare antinomia dintre vibrația metafizică și cotidianul derizoriu, tonul particular al poeziei lui Dan Damaschin („un poet

luciferic”, scrie N. Steinhardt) a atras definiții critice care sunt, într-o anumită măsură, convergente: Ion Pop semnală „o autentică tensiune spirituală”, Al. Cistelean îl denumea pe poet „Damaschin Obscurul”, Ioan Milea vorbea de „poetul asfințitului eonic” etc. În același timp, Petru Poantă considera că, în poezia lui Dan Damaschin se poate desluși „conștiința vinovăției de a fi ispitit sacral, dublată de conștiința eșecului, a imposibilității accesului la limbajul original”, care „orientază poezia spre cel mai sumbru profetism din literatura română. Poetul devine un nou Ecleziast dezlănțuit împotriva sa însuși și a lumii deopotrivă”. E limpede că Dan Damaschin își asumă, cu luciditate și ardoare, cum observă Ion Pop, „un intinerar deviant față de drumurile frecventate astăzi de poezia românească. Însă o face cu o obstinație expresivă în patetismul ei înalt, într-un discurs și dramatic, și ceremonios, în care revolta și devoțiunea reculeasă interferează, accentuând ori atenunând starea de criză a eului, ce întreține o autentică tensiune spirituală”. Revoltă, reculegere, expiere și profetism – acestea sunt formele liminare de lirism religios la Dan Damaschin, forme ale unei trăiri poetice pure, lipsite de emfază sau retorism, chiar dacă drama și ceremonialul par să se intersecteze uneori în spațiul fluctuant al poemului.

În volumul *Ziua fiului Omului* (care este o antologie de autor, cum se precizează pe pagina de gardă) regăsim semne ale unei seninătăți reculese, epifanii abstrase – embleme ale devoțiunii în fața sacralului, reflexe ale unei confruntări, între agresivitatea fenomenalului și candoarea extatică a rugăciunii, precum în poemul *Delta* („Dezvelesc miez de lumânare nufierii/ Plutitori într-un neconținut perind/ Ochii mei înnumără-i în prundul aurifer/ Despre Tine veșnic mărturisind”. /.../ În aceeași oglindă întâlnindu-ne/ Mă confund cu Înfricoșătorul de aproape/ Steaua-ți lasă o dâră de spumă pe care o urmezi/ Câteva bătaii de vâslă, de pleoape”). În comparație cu fracturile și convulsiile post-moderne ale imaginarului, poezia lui Dan Damaschin se înscrie într-o conduită lirică singulară, fiind atrasă

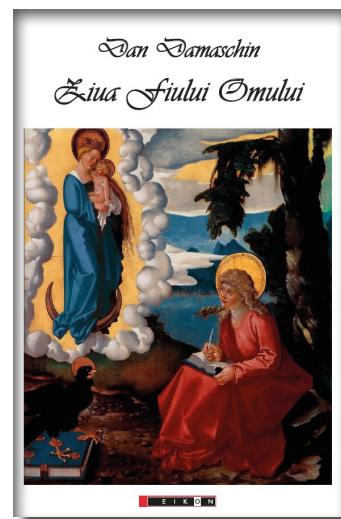
de zvonul misterelor lumii și de însemnele sacralității, astfel încât eul se raportează continuu la religiozitate, la sacru, ca la un reper esențial al ființei. Religiozitatea lui Dan Damaschin este însă trecută printr-un filtru livresc, are un aer melancolic și o ținută oraculară, eul poetic resimțind cu acuitate emoția de acest tip ca pe o trăire spirituală-limită, tensionată, redată în tonuri de un patetism încordat, prin care chiar scrisul e perceput ca „neputință”, ca limitare și revelare ciuntită a propriei cadente ontologice a ființei, ca sacrificiu sau receptacul purificator al durerii („Poezia ce numai pe mine mă așteaptă/ Nu se îndură nimeni să o scrie./ La fel cum nu se va găsi altcineva./ În locul meu să moară./ Poemul ce m-a ales unic ispășitor/ nu e chip să-l înduplec/ să se răzgândească./ Poemul-potir, ce nu e cu puțință/ să treacă de la mine./ nu vrea să se îmbie altcuiva”).

Pentru Dan Damaschin credința reprezintă o cale dificilă, sacrificială, de acces spre mântuire, spre „mândria geamătului”, care măsoară abisul sinelui, dar și reperatele profane ale unei lumi din care însemnele sacralului s-au retras, o lume a răului ontologic și a desemantizării, o lume pândită de urgența apocalipsei. În acest fel, poetul se află într-o tânguitoare căutare a semnelor divinului, confruntându-se cu un univers stăpânit de anomie, un univers agonice, cu irizări crepusculare, tragice („Ce să fac cu timpul la care Tu nu ești părtaș?/ Ce să caut într-un loc în care prezența Ta/ și-a șters însemnele? Ce aş putea vorbi cu oameni pentru care/ Tu nu însemni nimic?/ Ce împăcare între mine și sufletul meu ar putea exista/ atâta vreme cât Tu lipsești ca judecător?”). Poemele lui Dan Damaschin relevă și jocul unei perspective autoscopice, ele sunt radiografii ale sinelui, locuite de vizionarism și oracular, confruntări cu propriile contradicții și tentații, dar și cu insatisfacțiile unei lumi din care sensurile originare s-au retras.

Această condiție limitativă și desacralizată a lumii e resimțită de poet cu acuitate, într-o percepție a tragicului care conotează o stare de criză, de neîmpăcare cu sine, de asumare a unei ținute problematizante,

interogative, prin care eul își pune iar și iar în discuție propriul relief ontologic și etic. Un poem foarte sugestiv pentru această re-întemeiere a ființei prin limbaj, pentru această neîncetată expiere și asumare incantatorie a sacralității este *Mormântul lui Hölderlin*, în care se regăsește aproximarea tensiunii spre absolut și tenta vizionară, desenul unei proiecții extatice, dar și o imagine a realului reliefat ca armonie pregnantă, în care liniile lumii se limpezesc, iar făpturile se adăpostesc sub tutela unui *dincolo* inefabil, plin de „noime” („Lași suflului divin să astupe prăpăstiile inimii, râpile din cuget, celui ce împacă discordia sinelui și dihonnia lăuntrică alină. Limpezimea judecării noastre, corola unei dimineți de vară, se clatină abătută pe o invizibilă tulpină /.../ Poate închipui priveliștea pe care o contemplă îngerii și oamenii, deopotrivă, o giruetă hărăzită nealinării, mereu? După îndelungată zbatere sub rafale de vânt, filele sufletului, aidoma unei pajiști ațipite, adastă a fi citite de Bunul Dumnezeu.”).

În poezia lui Dan Damaschin trăirea vizionar-expresionistă și ambianța crepuscularului, a reflexelor agonice se reunesc, sub forma unui ceremonial liric format din fervori ale beatitudinii ascensionale și din supliciu neacceptării propriului destin, într-un discurs dramatic și sumbru, nelipsit de nuanțe calofile, de reculegeri catifelate, sau de ritualul unor melancolii amânate, învăluite de adierile persistente, necruțătoare ale sacralității care se pogoaie în noima profundă a lumii.

Eugeniu NISTOR

Ca tânăr condeier interesat de literatură, pe la mijlocul anilor '70, citeam cu înfrigurare și pasiune, aproape metodic, revista *Vatra*, publicația târgumureșeană nou (re)fondata (în 1971), care se impusese deja de câțiva ani în peisajul cultural al țării, în care aspiram, în secret, să publicăm toți cei cu astfel de preocupări din această zonă. „Vedetele” poetice locale ale *Vetrei* erau în acea vreme tineri precum: Soril Miavoe, Mara Nicoară, Viorica Mereuță, Cornelia Veltan... Dar tot atunci întâlneam frecvent în paginile revistei un nume de traducător care suna cel puțin ciudat dacă nu cumva și misterios: Tudor Balteș (în fapt pseudonimul lui Iosif Bucur); acesta fiind legat mai ales de tălmăcirii din literatura maghiară din România, în schema de funcțiuni a revistei el fiind simplu corector. Cum aveam să constat și să-mi întăresc ulterior convingerile, aceste eforturi ale literatului târgumureșean se situau pe o linie rodnică și mereu ascendentă, el chiar editând câțiva ani mai târziu, după câte se pare, cea mai reprezentativă antologie tradusă în românește din lirica maghiară a secolului XX – *Tineri poeți maghiari din România, generația Forrás / Izvor* (Editura Dacia, Cluj Napoca, 1979) – bine primită de cititorii ambelor frontiere literare și apreciată ca atare de critica de specialitate dar, din păcate, nepremiată de Uniunea Scriitorilor din România (cum era de așteptat!).

Însă, dincolo de munca lui statornică de traducător, Tudor Balteș a început să publice în *Vatra*, după un timp, și grupaje originale de versuri care, trebuie să recunosc, mi-au plăcut mai ales datorită

simplității lor, stilului lapidar adoptat și adâncimii contemplative. Stăruind îndelung asupra cuvântului până la alegerea unei forme finale, el a ajuns să elaboreze texte de o limpezime uluitoare, și acest lucru realizându-l fără a pierde deloc din vedere aspectul sugestivității. Căci poeziile lui Tudor Balteș nu semănau cu nimic din ceea ce citisem eu până atunci, doar ceva mai târziu am identificat unele afinități cu versurile altor doi poeți, și aceștia legați, într-un fel sau altul, de vatra Mureșului, fiind vorba de Dumitru Mureșan (redactor al revistei *Vatra*) și Aurel Gurghianu (născut la Iclânz, jud. Mureș). Dar la o analiză obiectivă a lucrărilor poetice ale celor trei scriitori, diferențierile pot fi făcute imediat: dacă D. Mureșan scria texte incolore, invadate de cenușiu, străbătute de o discretă notă de lirism bacovian, A. Gurghianu, prin scrierile lui degaja un anumit confort intelectual, atât în poezii cât și în tablete, toate gravitând în jurul unei teme suverane – mediul citadin filtrat prin prisma singurătății poetului, ca reacție la neurastenia vieții cotidiene; în schimb, poemele lui Tudor Balteș configurează culori și nuanțe perfect corespondente cu contururile și conținuturile lucrurilor, intenționalitatea vizibilă a poetului fiind de a-și amplifica astfel sugestia și de a mări cât mai mult posibil unghiul expresiv de semnificare și resemnificare poetică. Târziu de tot i s-a publicat lui Tudor Balteș primul său volum de poezii, *Cu mâinile goale* (apărut postum, în 2009, prin grija și efortul financiar al prietenului său apropiat, Mircea T. Morariu), difuzat doar într-un cerc restrâns de prieteni, fără a stârni vâlvă în lumea literară, mult prea ocupată cu înscrierea pe harta valorilor a bătaioșilor reprezentanți ai noilor „valuri” generaționiste.

În fond și prozele autorului târgumureșean din

Caligrafii de duminică: Tudor Balteș

acest volumaș – *Proză scurtă și alte scrieri* (Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2016) – nu sunt altceva decât tot contemplări, mai mult sau mai puțin poetice, unde întâmplările povestite și personajele reliefate (unele par a fi „extrase” din realitatea imediată) constituie doar simple pretexte pentru glosările asupra unor situații, aparent lipsite de importanță, din sfera banalului cotidian. Astfel, în proza scurtă intitulată „O mică zeitate aztecă în inima munților”, meditănd la ceea ce înseamnă schimbarea în rânduiala unei vieți, Tudor Balteș vorbește despre ceva ce „timpul o operează pe nesimțite în noi, cu cât ne îndepărtăm mai mult de începuturi și durerea devine tot mai difuză, pentru că ceea ce ne doare nu mai este un anumit lucru, o anumită pierdere, sau amintirea unei anumite frici, ci însăși viața, ca un burete, îmbibată cu înfrângerile și renunțările de fiecare zi.” Iar trecutul, enigmatic asemenea zeităților aztece, „e acest refugiu al omului în trecut”, adică „un gest de apărare împotriva a tot ceea ce se cascadează în noi mai înfricoșător decât orice prăpastie – frica, incomensurabila frică biologică.”

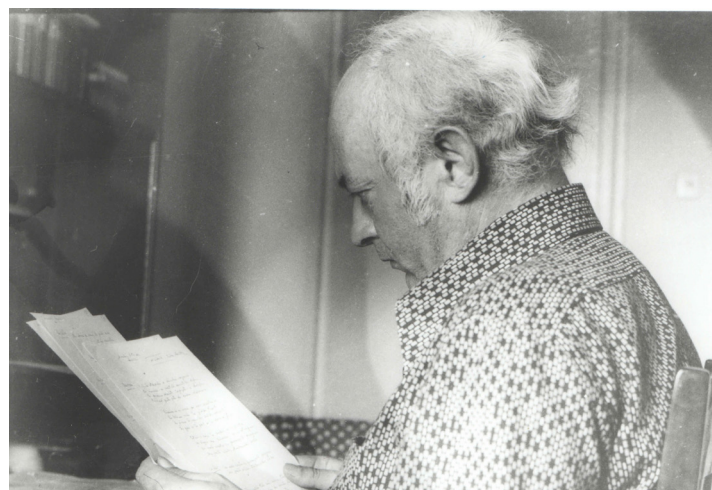
Aceeași tonalitate epică o descoperim și în bucata de proză „Lavița”, unde motivele reflecțiilor sunt fie „fruntea pleșuvă”, fie ochii „foarte

albaștri și pururi blajini”, fie mustățile bunicului, „albe și stufoase (stil Franz Iosif)”.

Ceva mai dinamice, prin utilizarea destul de meșteșugită a dialogului, sunt prozele scurte „Un anumit farmec” și „Epilog”, pentru ca „Miracolul” și „Călătorii imaginare” să se constituie în jurnalul unor stări, plăcute la lectură, interesante și pline de miez, așa cum o arată și fragmentele decupate mai jos: „Scrisul, ca și viața, e o călătorie. O călătorie spre esențe. Dinspre noi, înspre alții. O călătorie de aparențe”; „Sunt locuri a căror amintire e transfigurată de imaterialitatea unei clipe unice, a unei senzații numai atunci și numai acolo încercate.”

Autor discret, trăind destul de retras, răspândind prin scrisul său o stare de blândețe, de seninătate și de îngăduință, o liniște ca în vremurile patriarhale, Tudor Balteș ne dezvăluie acum, prin aceste apariții postume, adevăratele dimensiuni ale vocației sale literare, manifestându-se plenar pe trei paliere de creație: traduceri, poezie, proză scurtă.

Fie ca cititorul de azi și de mâine să îi redescopere opera, cu întreaga ei încărcătură de frumusețe și adâncime, cu simplitatea, calmul și inefabilul ei!

LP – LOST ON YOU

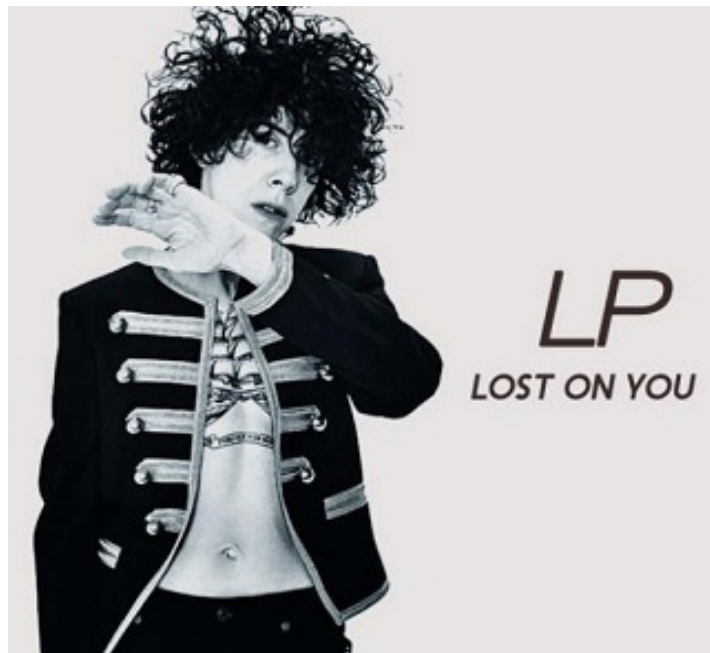
Călin CRĂCIUN

De câte ori se face vreun sondaj legat de valorile națiunii noastre, imediat sare în ochi aderența declarată față de morala creștină, situarea bisericii în topul încrederii și altele din categoria celor care i-ar putea face pe unii să ne plaseze în rândul puritanilor sau al fanaticilor religioși. Tocmai de aceea e absolut surprinzătoare plasarea taman în vârful topurilor românești, ori măcar pe aproape, a unei artiste newyorkeze care, judecată din prisma moralei ortodoxe, n-ar prea avea ce să caute pe-acolo. E vorba de LP și de videoclipul cu care a făcut furori în peisajul muzical românesc și internațional, și anume *Lost On You*. Ne putem atunci gândi că, dacă publicul canalelor muzicale nu este ignorat de sondajele respective, ori e un segment minoritar atipic, ori, dacă nu, românii separă net domeniul artei de cel al moralei. Laura Pergolizzi, nume de la care vine și cel de scenă, cât se poate de inspirat, este, după cum bine se vede în aspectul ei, o membră a comunității LGBT, lucru confirmat de propriile-i declarații și de imagini cam impudice, provocatoare sau chiar jignitoare pentru orice creștin practicant, din videoclipul piesei amintite. Se pare însă că, dincolo de statisticile la care am făcut referire, astfel de lucruri, de esență morală sau legate de aceasta strict pe temeuri de natură religioasă ori ideologică, nu sunt în măsură să afecteze prea mult discernământul estetic al românilor, care par fideli încă viziunii critice maioreștiene și judecă produsul artistic în funcție de criteriul „estetic”.

Și nu cred să fie aici vreo greșeală de neiertat. Pentru că LP e o cantautoare de excepție. Cine nu crede, n-are decât să asculte

variantele acustice ale cântecelor sale sau ale unor cover-uri pe care le interpretează. Piesa *Hello* a lui Beyonce, de pildă, la fel ca *Muddy Waters*, *Tokyo Sunrise* sau *Into The Wilde*, *Levigator* sau *Someday* sunt suficiente pentru a-i convinge pe cei mai sceptici și severi melomani. Inflexiunea vocii ei este impresionantă, lăsând impresia că ar putea oricând trece la jazz ori chiar la operă. Chiar și când muzica ei are în mod cât se poate de evident o pronunțată latură comercială, reușește să rămână deopotrivă una cu adevărat artistică, exprimând, în general, o tensiune profundă, psihologism, lirism intens, marcat uneori de blazare, dar depășită imediat de efuziune, de optimismul omului care-și înțelege și asumă într-un mod superior condiția. Și nu e puțin lucru pentru o conștiință încărcată, oricât se afixează ea, cu nonșalanță, liberă, calmă de neclintit.

Și în *Lost On You* – piesa cu care s-a lansat pe canalele muzicale – LP dă expresie unei încărcături lirice imense, având ca suport o intrigă de natură erotică, și anume drama unei despărțiri. Sigur că e plin în muzică, la fel ca în poezie, de texte care tematizează despărțirea. Acum însă e vorba de o punte de legătură cu perspectiva antică din Lesbosul lui Sapho, cu diferențele inerente. La Sapho e întâlnit triumphiul conjugal soț-soțielesbie, ca expresie a tensiunii lirice rezultate din coliziunea dintre datorie civică și impulsul erotic greu sau imposibil de cenzurat. Aici însă, putem spune sperând să nu supere pe nimeni un astfel de demers comparativ, simțul civic nu pare să aibă vreo divergență cu erotica de natură lesbiană.

Între acești doi termeni nu se evidențiază vreo tensiune. Tocmai de aceea despărțirea e trăită în *Lost On You* ca o dramă similară ori identică oricărei despărțiri a unui cuplu heterosexual. Ea este inerentă și durerea va fi depășită cândva, „When you get older, plainer, saner”.

De semnalat este și faptul că lipsește aerul militantismului specific artei multor membri ai minorităților sexuale. Pentru LP militantismul pentru dreptul la viață și la exprimare sau la recunoașterea fără pericolul ostracizării a naturii diferite nu pare o preocupare. Pentru mediul în care își duce ea existența acestea sunt probabil probleme rezolvate. Ea își cântă sentimentul misterului în care-și simte învăluită existența. Tinde pe alocuri spre calmul contemplației orientale, budiste ori șintoiste, pentru ca altele să se lase dusă de atracția unor deliruri din vecinătatea psihedelicului, semnalate atât la nivelul textului, cât și la cel vizual prin referirea la țigări și alcool. Deviza ei este cu

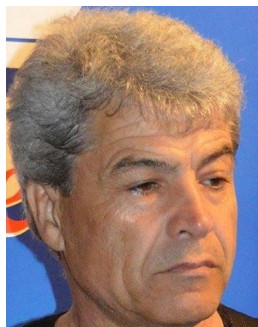
siguranță „trăiește clipa” (*carpe diem*-ul latinului Horațiu).

Îngemănarea celor două stări antagonice, contemplația calmă, meditația, pe de o parte, specifică raționalității masculine, și efuziunea ori exuberanța sentimentală, puse de psihanaliziști în contul feminității, pe de alta, i se potrivesc cântăreței americane până în măsura în care profilul ei spiritual nu poate fi imaginat altfel. La aceasta contribuie, desigur, și aspectul ei fizic, căruia îi este suprapus armonie și cel vestimentar, care, deopotrivă, evocă fie și la o privire doar în trecere imaginea androginului. Unui astfel de profil uman și artistic îi sunt cât se poate de firești tonurile melancolice, baladești, dar și cele înalte și ritmate în crescendo, fuzionând într-un pop-rock original.

Lost On You are și un suport vizual valoros, dacă reușim să depășim barierele pudorii de sorginte ideologică. Predomină spațiul limitat (baia, garsoniera, grilajul de rezistență și de siguranță al podului, acoperișul de bloc), indicii ale claustrării, reclusiunii și introspecției, dar și al nevoii de eliberare de tensiune, de pacificare a sinelui. Tocmai de aceea invocarea iubirii dintre o ea și o altă ea și apoi sărutul care o fi dând multora senzația de vomă pot însemna căutarea armoniei eului scindat al artistei înseși, a împăcării dintre feminitatea și masculinitatea ei. În definitiv, împăcarea cu destinul și expresia dramei implicate de constatarea „I'll never get to heaven/ Cause I don't know how”.

Cu un succes atât de mare la un public autodeclarat religios, nu s-ar mai mira nimeni ca videoclipul *Lost On You* să dea bătăi de cap sociologilor, fie ei teologi ori laici.

Alexandru DRĂGĂNOAIA

avea o moacă de
nu m-am putut abține și
i-am strigat din urmă
bă
să i-o dau lu' nevastă-ta
pac o foarfecă.

cântec

în noapte
clonțul de oțel deschis de vâlvătaie

îmi adun în pumni zilele
una câte una și
le arunc în foc
și am ajuns la ziua când
te-am căutat în căminul muncitoresc
să te iau acasă draga mea
de ce nu te-am rugat de ce
nu te-am rugat
de ce nu ți-am sărutat mâinile tu
nu te-ai mai întors.

peste gard îmi întinde o candelă aprinsă

într-un pui de nuc
cuca hrănește puii de cuc
uneori vin în rând și porumbei
dau din cioc se învârt se scutură
nucului i-a căzut coaja pe jumătate omului

bătrân
casa i se pune de-a curmezișul
boala îi așază frumos perna sub cap
demult nucul este mort și-ngropat
puii de cuci de porumbei
în viermi grași s-au mutat.

de mână mă ia

uneori
moartea vine ca o compresă rece
caști o dată de două ori de trei și gata
aprins trenul intră în gară
cum ai sări șanțul
treci în lumea cealaltă
de o parte iarba verde răcoroasă
de alta huma de sânge în care
te încleștezi și începi să urci
împingând în coate și genunchi
-iată câmp sterp cât vezi cu ochii
în fiecare căuș hotărât
câte o floare
și cu lacrimile tale o vei uda
vântul nu îți va răcori fruntea
susurul izvorului nu îți va liniști urechea
oasele tale nu vor cunoaște odihna

nu-mi mai torci firul de borangic mamă
de mână mă ia
sunt copilul din pragul colibei din arin
necojit.

blues

fluieram și
un câine mi-a sărit drept în față
aprindeți fraților o lumânare
ceva
eu plec într-o comotie
ca într-o vacanță plec.

copilului i-a căzut tot părul

moartea se apropie de tine
parcă s-ar juca
așa cum vita primăvara
ar vrea să o înveți să împungă
și chiar te împunge puțin moartea
își lipește spinarea de spinarea ta
se trănțește se tăvălește
și cu ochii tot în ochii tăi

am văzut o cameră murind
prin apa murdară stătută
broaște negre arau dușumeaua.

morbidus(2)

domnule director declar că doi
câini mă lătrau în timp ce
urinam pe poarta primarului
atunci mi-am tăiat degetul mare
de la picior și l-am
aruncat înspre ei normal
câinele mare l-a înghițit pe cel mic

pe primar nu știu cine l-a omorât
atâta știu că a venit și a zis bă
ceva l-o fi înțepat la inimă
că eu cuțit nu port doar o brișcă
cu care întind brânza pe mămăligă.

ziua întâi

sub pătura cu ministerul sănătății
călugărul-semn-de-ntrebare
acum cântă acum se roagă
eu
astup fereastra cu păsări moarte și
merg la pomană de viu

la miezul nopții este furată mireasa

sunt aruncat în sala cu dușuri
mănânc săpun sunt tăiat și gazat

ora a sosit
în smoală un țipăt încremenit.

pac o foarfecă

astăzi este ziua când
totul trebuie aliniat frumos
adus la drept
uite
ești pe stradă și
ceva îți atârnă îți flutură
pac o foarfecă
vine și ești la moda zilei

azi mari minuni a făcut foarfeca
ce bine arată orașul așa

trecea unu' și

Violeta MIHĂEȘ

Albatros printre cuvinte

Îl zăresc
Plutește condensând amurgul
Într-o clepsidră de cer trandafiriu
Alungă șoptele indecente
Pe-o zdreanță de nor
Exilează gândurile ologite
Scrie cu pulbere de stele
Pe-o coală neagră de-ntuner

Tot mai rar
Fâlfâie din aripi ostenite
Cu visul mai aproape de cer
Cu trupul mai departe de lume

Privirea îl pierde
Retorta sufletului îi purifică zborul
Albatros printre cuvinte.

Inimă de recuzită

Se ia un bănuț de argint
Se taie în patru
Se topește în
Căușul palmei
Se toarnă într-o formă
De aer
Cu chip de inimă cât un purice
Se scoate inima
Din piept
Se predă pe inventar
La muzeul de inimi
Și se pune inimioara de argint în loc

Vara când merele s-au copt timpuriu

Limonada era coclită
În paharul cu piciorul distorsionat
de-atâta studiat anatomii feminine
Îmi plăci așa cum ești
Îmi șopteai
n-ai nevoie de artificii frivole
Gâtul sticlei de bere
uitată noaptea pe terasă
se unduia asemenea șoldurilor elevelor
de la liceul industrial
La lumina felinarului
din fereastra dormitorului
citeam Eleganța ariciului
în vara aceea
Merele s-au copt timpuriu.

Să fie o toamnă convexă

Nu mai e mult
Toamna va mușca din
asfaltul fierbinte
mă întreb
asfaltul
e concav sau convex
îmi răspunzi
(tu-mi citești întotdeauna gândurile)
depinde de anotimp
aici acum e convex
la doi pași în toamnă
ar trebui să fie concav
după colț toamna
ridează convex frunzele.

Dragoș NICULESCU

Domnișoară

Stimată domnișoară, sînt îngerul tomnatic,
născut dintr-o beție a saltului în gol,
port în genunchi sfielnic elan de cal sălbatic
și vulturii dorinței, flămînzi, îmi dau ocol.

Privește, domnișoară, cum construiesc soldații
un pod de bărci legate pe fluviul dintre noi
și ne întind bucata de pîine evadații
din închisoarea clipei ce-apasă pe-amîndoi!

Prin vene-mi curge seva podgoriilor apuse,
cînd mă zbăteam ca leul în cușca unui vis
și salahorii piclei se zguduiau de tuse,
cărînd în lăzi de zestre nămolul din abis.

Cum să-mi îndrept aripa cea frîntă și murdară
cînd plouă-acid pe timpul rămas ca un șantier
înpustiit, pe care doar ciorile coboară
în spasmul cumînțeniei ce strînge ca un fier?

M-am petrecut în falduri, alunec pe lumină
și simt răcoarea nopții ca un ogar de soi,
sînt predispus la taină și fluier peste vină,
usuc pe răni noroiul și-apoi mă spâl cu ploii.

Mi-aș construi aripe din lemnuri de baladă
și-aș exploda în jerbe topindu-mă în mit,
ca să mai mușc din mărul ce stă-n curînd să cadă
ca un păcat de aur pe sufletu-mi coclit.

Ascultă, domnișoară, cum cîntă veșnicia!...
În trupul meu de înger tomnatic port scînteii.
Sînt cel ce-a fost și spaima, precum și bucuria.
Sînt liber, domnișoară. Atîta doar: să vrei.

Foc în exil

Te-aștept în colibă, e balta aproape,
Pădurea, aici, este verde mereu
și caii sălbatici adorm lîngă ape
și ploaia miroase a lacrimi de zeu.

Te-aștept, fără noimă, cînd trenul mai țipă,
Cînd lemnul pocnește a semn dureros,
Te-aștept în tăcere, te-aștept în risipă,
Te-aștept fără spaimă și fără folos.

Aprind cîte-un foc, să îl vezi de departe,
Prin papuri și sălcii, – lumină în drum,
și-o barcă din trestii anin, să te poarte
Ea singură-n locul cu flăcări și fum.

Ți-e viața uscată, o simt dintre valuri,
și nici n-ai copacul să-l îmbrățișezi,
Întinzi și în somn cîte-o mîna spre maluri,
Să ieși din vîrtejuri și să te salvezi.

Dar nu e scăpare, orașul e-o groapă,
Și-n jurul lui, viața – un cîmp pustiit,
Pe care o barză, tîrîndu-se șchioapă,
Își simte pămîntul, sub ea, pregătit.

Încearcă măcar să te-abați pîn-la mine,
Prăji-vom un pește la jar, vom bea vin,
Și-n tainele nopții spăla-vom rugine,
Cu ochii spre lună șopti-vom "Amin!".

Te-aștept unde doarme adînc veșnicia,
În mijloc de smîrcuri și plauri, și stuf,
În locul în care se-ntoarce pruncia
Din mersul ei silnic, cu glod și zăduf.

Se-aude iar trenul. Încet, fantomatic.
Un șuier... Apusul a fost mîngîiat.
Te-aștept în coliba din mediul acvatic,
Te-aștept lîngă Dunăre, la Calafat.

Omul de zăpadă

Copii frumoși, sînt Omul de zăpadă
Care-a văzut prea multe-n viața lui
și care mai așteaptă doar să cadă
Pe el omătul Dumnezeului.

Nu mă mai pot juca precum odată,
Cînd nas de morcovi îmi puneai și ochi
Din doi cărbuni, iar mătura stricată
Mi-o așezați sub braț ca pe-un deochi.

Acum vă las, fiindcă e-un rost în toate
și vreau s-o fac atîta cît mai pot,
În sens invers și-ncet de a-i străbate
Poveștii mele albe drumul tot.

A fost frumos atîția ani de zile
Să ne jucăm alături, nu-i așa?
Definitiv rămîne scris pe file,
În cartea fericirilor de nea.

Cînd veți vedea că nu mai sînt în locul
În care mă clădeai voi tot mereu
Veți ști, mai mari, că-mi port în mine focul
și mă topesc după un plan al meu.

Că Omul de zăpadă e-o poveste
Ce din păcate are un sfîrșit,
Ca orice basm, dispăre fără veste
Cînd timpul vieții noastre-a-mbătrînit.

Veți ști, de-asemeni, că am fost aparte
și că m-ați plămădit din fulg ceresc,
Că frigul lumii îl simțeam ca moarte,
Plîngînd prin rîsul vostru pămîntesc.

Eu plec acum, cît încă mai e iarnă,
Prin încălziri globale mă disip,
Las viața voastră-ntreagă să discearnă
Trecutelor zăpezi frumosul chip.

Mă voi gîndi la voi întotdeauna,
Vă voi vedea-n paltoane și galoși
și voi simți cum mi-așezați cu mîna
Bulgări pe trup și-am să v-aud vociși.

Cînd veți fi mari și triști și singuri poate,
Cînd veți uita frumosul nostru joc,
Din liniștea zăpezilor trădate
Vă voi aduce-n vis semn de noroc.

Iar de nu veți avea nici somn în noapte
și un opaiț va lumina la geam,
Eu, Omul de zăpadă și de lapte,
Am să vă ning precum cînd ne jucam.

Prea scurtele ierni

Ca lama unui brici mă taie raza
și sîngerez cu boabe de argint,
mi s-a topit, a jilțului, speteaza,
răceala ei curată n-o mai simt.

Picioare de cleștar o iau la vale,
ce-a mai rămas din neguroase oști,
cînd jilțul meu de ghețuri se prăvale
și-ncepe anotimpul pentru proști?

Nimic lumina și nimic seninul...
Prinsesem pojghiți aspre, de taiga,
mă oțelise la privire vinul,
pe care-l beam gîndind la dumneata.

Mai viscolea cu patimă de glonte,
mai nimereai să vii din cînd în cînd,
te așteptam pe blănuri de arhonte
și focul înmuiam, să-ți fie blînd.

Au fost prea scurte iernile acelea,
acum nu mai e iarnă pe pămînt,
doar sufletul meu trist mai umblă lelea,
tot căuțînd al iernilor mormînt.

și dacă tot va fi să fie soare,
și poezii s-or scrie pe asfalt,
eu mă voi deporta unde-i ninsoare,
luînd Siberii vaste cu asalt.

și, poate-atunci, făcînd popas o clipă
să beau un ceai din caldul samovar,
te voi zări prin fumul gros de pipă,
pe care-o voi aprinde din amnar.

Te voi găsi, la fel și tu, fugită
către limanul albelor zăpezi
și-abia atunci, iernatică iubită,
de boala mea de frig ai să mă crezi.

August în flăcări

O ultimă lună a verii de foc...
Din soare bălțește mercur coclotit,
E timpul cînd rănile-n suflet se coc,
E timpul iubirii ce-n noi a murit.

O secetă-n firea întreagă e-acum,
Fîrjolul ne mușcă perfid și total
și nu e scăpare pe nicare drum,
Absente sînt apa și noi, și un mal.

Din lipsa de umbră se naște infern,
E "unul" terestru infernul deplin,
Nevoia de dublu e sensul etern,
În lipsa lui totul e jar și e chin.

Nici marea să vină aici lîngă noi
și valul s-arunce colacul lichid,
și tot n-ar fi bine, căci nu sîntem doi,
Ar fi, în răcoare, un salt invalid.

Nisipul se scurge, betoanele fierb,
Iar ceasul se-oprește sub semnul fatal...
Ca spre o vedenie un muget de cerb
Înalț către tine apelul final.

Mai e încă timp, și o toamnă mai e,
și-o iarnă, pierdută, veni-la la rînd;
Să dăm un răspuns omenesc la de ce,
Întîi să-ncercăm reunirea în gînd.

Un august în flăcări – toridul sfîrșit
Al verii ce strigă stins către viață,
Sau poate acel început fericit
Al toamnei de azi, deschisă spre ceață.

CITITORUL DE CĂRȚI

George DAVID

Dom' Profesor fusese-nvățător întâi și-ntii la Străini, la noi. Cred că eu, care-am făcut carte cu el în clasele primare, l-am prins chiar pe la-nceputurile dascăliei, fiindcă era tânăr pe vremea aia, încă nici nu-l chemase-n armată. De fapt, și acum când îl văd pe la primăria aia mică, eu nu-l văd pe el cel de-acum, ci tot pe tânărul care ne punea să-nvățăm pe de rost și să recităm în clasă „Sara pe deal” și care se apucase să scrie un fel de monografie-geografie a Străinului din dorința de-a ne-o preda la clasă și pe-aia, ca să știm – vorba lui – cine suntem și de unde venim.

După război, a mai predat prin școlile primare de prin câteva sate aproape de Străini, pînă cînd a descoperit tabloul lui și s-a lăsat de toate, și-a părăsit nevasta, a-nstrăinat casa și s-a angajat la primăria aia mică; toate astea erau cam pe vremea cînd a murit Stalin.

Da n-a plecat din învățămînt așa, pur și simplu, ci și-a găsit mai întii un înlocuitor pe care el însuși îl căutase și-l convinsese să vină să predea în ținutul nostru. Era un bărbat mai în vîrstă decît dom' Profesor, care și el trecuse de-acu de patruzeci. Ei bine, Pătru ăsta, c-așa-l chema, cred că trecuse de cincizeci pe vremea aia – l-am cunoscut și pe el destul de bine, fiindcă-și găsisse o gazdă la noi, în Străini, și de vreo cîteva ori chiar am tăifăsuțit despre unele lucruri – da tot era foarte conștiincios în meseria lui de-nvățător de țară. Și era așa de-nalt, încît în sala de clasă, cu tavanul cam scund, trebuia să fie mereu atent să nu dea cu capu-n grinzile de lemn ale tavanului; dom' Profesor zicea că de-asta nici nu-și scotea pălăria din cap la ore, ca, în caz că dă cu capul de plafon, să-i mai atenueze șocul loviturii; ba, mai mult, avea o pălărie de rezervă pe care, cînd pleca din clasă, o lăsa pe catedră ca s-o găsească a doua zi. Înalt, da slab rău și c-o mustață care semăna cu a lui Stalin, numai că era mai spălăcită.

Ce-am observat la el de la bun început era că tare-i plăcea să citească, iar obiceiul ăsta-și arăta și roadele, după cum spunea dom' Profesor. De fapt, de-asta i-am căutat și eu prietenia, pentru că aveai ce-nvăța de la el, citise atît de multe lucruri și, din cîte-mi dau seama, știuse să și alegă ce anume urma să citească. Ca să nu mai lungesc vorba, buchisitu-n cărți era ca o boală pentru el, pur și simplu nu se putea rupe din asta; pleca dimineața la școală cu ochii-n cîte-o carte sau revistă sau almanah sau chiar ziar, în timp ce

picioarele parcă îl purtau singure pe poteca știută de-acum pe dinafară; seara, cînd se-ntorcea acasă de pe la treburile lui, tot cu un ochi în carte venea, astfel că uneori se mai împiedica de cîte-o piatră sau un ciot de rădăcină pe care picioarele încă n-apucaseră să-l memoreze, da nu cădea niciodată, iar străineții care-l vedeau potcîndu-se nu izbucneau în rîs, ci mai degrabă-l priveau cu un fel de respect distant. Fiindcă, da, nu intra prea ușor în vorbă cu oamenii, din firea lui păstra o anume depărtare față de ceilalți, deși nu era urîcios defel dacă intra-n discuție cu tine.

După vreo doi ani, într-o zi din-ștre toamnă, tocmai cînd deja ne obișnuiserăm cu el, Pătru-al nostru a dispărut la un moment dat, fără veste, de parcă l-ar fi-nghițit pămîntu-ntr-o clipită; rămăsese din el doar pălăria de pe catedră. Nimeni, dar nimeni, nu știa nimic despre el.

Peste trei ani, aproape-n aceeași zi în care dispăruse, Pătru și-a făcut apariția din nou în Străini, așa, pur și simplu, de parcă fusese acolo dintotdeauna. Oamenii care-l întilneau nu-ndrăzneau să-l întrebe mare lucru, din cauza acelei distanțe pe care-o impunea, și nici el n-a zis niciodată vreo vorbă despre absența. Asta însă nu-nseamnă că oamenii – și eu printre ei – nu se-ntrebau ce se-ntîmplase.

Aveam să capăt răspunsul de la dom' Profesor, după vreu an de la reapariția lui Pătru. Istorie spusă de Pătru lui dom' Profesor, apoi de dom' Profesor mie, unde a și rămas ferecată pîn-acu.

El mi-a povestit, într-o seară, după ce-și terminase așa-zisele sale îndatoriri de slujbaș la primăria aia mică și se așezase deja în fața tabloului, cum, la un moment dat, de unde-de neunde, Pătru intrase la bănuiele că e urmărit de Securitate. Pe-atunci, o asemenea-ntîmplare era la ordinea zilei, nu era nevoie de mare lucru ca să trezești atenția organelor, iar de-aici pînă la pușcărie adeseori era un singur pas, indiferent dacă erai vinovat sau doar păreai a fi. Iar Pătru, speriat de perspectiva închisorii, deși, dacă e să vorbim drept, n-avea dovezi prea clare că e supravegheat, a hotărît să dispară.

Așa se face că-ntr-o zi a plecat la Oraș, chipurile la inspectorat, cu treburi de-ale școlii, numai că, odată-ajuns acolo, cu o bocelută menită să-i asigure traiul pe vreo cîteva zile, s-a amestecat în mulțimea de prin fața prăvăliilor, a intrat chiar și la film de unde s-a strecurat afară după începutul filmului, a umblat prin tufișurile din parcul Orașului în-

coace și-ncolo și tot așa, pînă cînd s-a asigurat că nu-i ținea nimeni urma. Abia atunci, tot pe ferite și pe ocolite, pe-nserat a ajuns la biblioteca regională.

La bibliotecă, Pătru avea un camarad de pe vremea războiului, cu care însă nu ținuse legătura-n nici un fel după ce fuseseră lăsați la vatră, deoarece pe front legătura dintre ei nu fusese chiar așa de strînsă, erau în companii diferite ale aceluiași batalion, le plăcea să-și mănînce rația împreună, da cam atît.

Ei bine, Pătru s-a-ntîlnit cu camaradul lui, seara, nu mai era nimeni dintre angajați, doar camaradul, care era un fel de om de serviciu și pompier și paznic și care, în virtutea obligațiilor lui de serviciu, pleca acasă după ceilalți angajați și numai după ce verifica toate încăperile bibliotecii.

Pătru i-a spus despre teama lui că e urmărit și apoi, Dumnezeu știe cum, l-a convins pe camarad să-l ascundă pe undeva măcar cîteva zile. După calculele lui, asta ar fi fost cea mai bună soluție, deoarece, în caz că Securitatea ar fi-ncercat să-l găsească, avea să-i cerceteze rudele și cunoscuții apropiați, șansele de a ajunge și la camaradul de front fiind foarte mici.

După ce s-a lăsat convins, camaradul, care cunoștea toate cotloanele clădirii bibliotecii ca pe cele ale propriei locuințe, l-a ascuns într-o cămăruță uitată de toți, prin subsolul tehnic, o cămăruță prin care treceau țevile de apă și de căldură (ăsta avea să fie norocul lui Pătru timp de trei ani!) și unde erau depozitate, fie pe niște rafturi vechi și șleampate, fie pe jos, în pachete legate cu sfoară, o mulțime de cărți scoase din uz, casate, dar pe care directorul bibliotecii nu se-ndurase să le-arunce pur și simplu.

Marea problemă însă era că biata cămăruță, în care Pătru intra acu ca-ntr-un mormînt temporar, provizoriu, nu avea pic de lumină; de lumină electrică nici nu putea fi vorba, da nu exista nici măcar o ferestruică sau vreo spărtură ceva către exterior; într-un fel era bine, pentru că n-ar fi existat tentația de a aprinde lumina sau de a ieși la geam, în alt fel însă, numai cînd te gîndești că urmează să petreci un timp nedefinit într-un întuneric deplin cred că te-apucă o spaimă de moarte.

Ei bine, Pătru și-a făcut curaj și a intrat acolo, urmînd ca la două-trei zile camaradul să-i aducă demîncare sau ce i-ar mai fi trebuit și să ia, în schimb, pungile cu resturi și cu scîrnă. Îți dai seama ce trebuie să fi fost în inima și-n mintea lui, cînd știa că intră acolo fără să aibă nici cea mai mică idee cît va dura înmormîntarea aia voluntară?

Și astfel cămăruța aia-n care domnea un întuneric absolut a devenit universul lui Pătru timp

de trei ani bătuti pe muchie, cînd, nemaiputînd răbda izolarea aia neomenească, s-a hotărît să iasă; și bine a făcut, fiindcă în realitate nu-l urmărise nimeni, nimeni n-avea nimic cu el.

Dacă-ar fi fost numai izolarea-n întuneric timp de trei ani, cît nu petrecuse vreodată la zarcă nici un deținut din lumea de afară, și tot ar fi fost mult. Numai că, pe lîngă chinul singurătății în beznă, Pătru a mai îndurat, secundă de secundă, și o altă caznă: aceea de a fi înconjurat de cărți, sute, poate chiar mii de cărți, pe care însă nu le putea răsfoi, nu le putea citi! El, bolnav după citit!

Și uite-așa, timpul lui trecea în cămăruța aia, care mai era și joasă pe deasupra, între două scurte arătări ale camaradului de front. Se plimba orbește dintr-un perete cu rafturi pînă-n celălalt, aplecăt exact la unghiul pe care-l învățase deja astfel încît să nu lovească țevile din tavan cu capul. Se plimba pipăind cu degetele mîinilor cotoarele cărților de pe rafturi și sforile pachetelor de cărți de pe jos, iar degetele îi transmiteau în tot corpul niște frisoane mai rele ca febra; deja știa pe de rost: de la cartea cu cotor lucios de pe raftul trei de jos din dreapta, de lîngă ușă, erau trei pași mici sau doi pași mari pînă la cartea cea groasă și grea de pe raftul trei din stînga, iar de la aceasta pînă la peretele opus ușii mai rămîneau două lungimi de talpă; între cartea cu cotor lucios și cartea cea grea, degetele lui mai recunoșteau și alte repere, unele cu copertă de carton simplu, altele cu coperte cartonate sau chiar pînzate, erau în diferite locuri bine știute de pe rafturile din jur și vreo patru volume legate în piele (nu imitație, chiar piele adevărată, învățase să deosebească pielea veritabilă de cea falsă).

Pentru el, cărțile alea care-l împresurau erau niște cărți albe, fără litere, indescrifabile și, prin urmare, moarte; iar Pătru stătea între ele ca-ntr-un cimitir al tomurilor la miez de noapte, sau mai bine zis ca-ntr-o piramidă egipteană plină cu sarcofage sigilate. Cărți pe care le putea zări doar frînturi de clipe, cînd camaradul cobora la el luminîndu-și drumul cu o lanternă chioară, frînturile alea fiind toată lumina pe care a văzut-o Pătru preț de vreo mie de zile; iar frînturile de titluri furate cu privirea în lumina săracă și scurtă a lanternei au fost toată hrana lui intelectuală în toată perioada aia; norocul lui că putea să trăiască din osînză, adică rememorînd mii și mii de lucruri pe care le citise înainte, adică pe vremea cînd trăia, cum îi spusese mai tîrziu lui dom' Profesor.

Numai că, după vreo șapte-opt sute de zile, s-a cam terminat și osînză. Iar ispită cărților din jurul lui a revenit cu și mai mare forță,

(Continuarea în pagina 8)

Cititorul de cărți

(Urmare din pagina 7)

măcinându-l mai rău decât lipsa aerului curat, a luminii, a mișcării, a oamenilor, a mîncării proaspete. Mai rău și decât singurătatea, care-l făcea uneori să-și dorească să-i intre măcar un șoarece în încăperea, măcar unul din zecile de șoareci pe care îi auzea mișunînd prin subsol.

Și-atunci s-a hotărît să se antroneze ca să poată citi pe-ntuneric; și-a zis în sinea lui că, dacă lupul poate vedea prin beznă, atunci poate și omul. A început mai întîi să folosească rarele și scurtele prilejuri în care camaradul venea cu lanterna: dibuise o carte tipărită cu litere mai mari (o Introducere în contabilitate, îți dai seama?), pe care o ținea lîngă ușa, deschisă la cîte o pagină. A început cu pagina de titlu, pe care a reușit s-o fure cu ochiul în străfulgerarea lanternei și s-o memoreze literă cu literă și semn cu semn. Apoi, pe întuneric, pipăia hîrtia ca să simtă literele și, în același timp, își forța vederea pînă cînd i se părea că vede aievea foaia

care i se întipărise deja în memorie. După asta a trecut la altă pagină și la alta și la alta.

Partea bună, deși de necrezut, a poveștii ăsteia a fost că, într-adevăr, a prins să vadă pe-ntuneric. Mai pipăind literele, mai deducînd logic ce ar fi putut să urmeze-n text, a început să se descurce din ce în ce mai bine cu cărțile. Și nu era doar o părere, chiar vedea, fiindcă acum putea, de pildă, să distingă tot mai clar geografia complicată a tavanului plin de țevi contorsionate și de robineti de diferite mărimi și de vane și de racorduri. Atît de mare a fost izbînda asupra întunecimii, încît a-nceput să pună din nou puțină carne pe el, fiindcă ajunsese piele și os (despre culoarea alb-cenușie pe care o căpătase nu știa încă nimic).

Da iată că, numai bine s-nvățase să citească în obscuritatea aia absolută, că afară lucrurile s-au schimbat, cel puțin prin ținutul nostru, așa că, la un moment dat, camaradul a început să-i dea de-nțeleș că ar putea ieși din nou la lumină fără teama de a păți

ceva. Ceea ce, după vreo săptămînă de ezitări și de frămîntări, Pătru a și făcut.

După cum ziceam, a ieșit cam în aceeași zi în care intrase în subsolul bibliotecii în urmă cu trei ani, așa că prima senzație a fost că tot ceea ce i se întîmplase n-a fost decît o-nchipuire de-o clipă; încetul cu încetul avea însă să-și dea seama că acea clipă durase de fapt o mie și ceva de zile, zile-ntregi, cu douăspatru de ore bătute pe muchie fiecare.

De oameni, cu care oricum nu intrase prea ușor în legătură nici înainte, s-a ferit o vreme, știind că trebuie să-nvețe asta din nou, picătură cu picătură. Și n-a fost ușor, fiindcă a simțit că ceva se schimbă, foștii cunoscuți nu-l mai priveau la fel ca înainte.

A început să-și explice această schimbare cînd s-a privit pentru prima oară într-o oglindă și și-a văzut fața alb-cenușie, la fel cum arătau și părul și restul pielii corpului. Ochii, mai sticloși ca înainte, căpătau niște sclipiri ca de licurici atunci cînd începea să se-ntunece, sclipiri oțelite care-i produceau chiar și lui însuși fiori reci.

Apoi a tot prins frînturi de vorbe de la unii și de la alții, care,

puse cap la cap, cam asta spuneau: cum că învățătorul Pătru și-ar fi petrecut ultimii trei ani cu cine știe ce farmazoni, vrăjitori îndrăciți, care l-au preschimbă în lup cu chip de om. Că doar oricine poate vedea cum a prins culoarea lupului iarna, iar ochii... ce mai, exact ca ai lupului cînd se ițește noaptea printre copacii din marginea pădurii. Mai mult, umblau vorbe despre cum privea lui Pătru oprise laptele oilor cutăruia sau vacilor altcuiva, sau despre cum aleargă el în crucea nopții prin grădinile oamenilor, sărînd gardurile fără măcar să le atingă... Urmarea firească a fost că învățătorul Pătru și-a căpătat în scurtă vreme porecla de Lupu, pe care a trebuit s-o poarte chiar și dincolo de moarte.

Iar morala lui dom' Profesor suna, în încheierea poveștii, cam așa: tu, cititor, dai într-adevăr viață cărților, dar și ele fac la fel, te schimbă așa cum l-au schimbat pe Pătru în lup, sau cel puțin oamenilor din jurul tău li se pare că te prefac în altcineva ori altceva. Așa că, iată, ce mi-e scrisul, ce mi-e cititul cărților?

(fragment din romanul în pregătire „Ciuma neagră” de George David)

Mihaela OANCEA

Călătorie prin vizorul clipei

Atâtea nuanțe cusute pe ștergare s-au aprins în fire de gând, scânteind, iar ploaia asta cu soare tocmai amîntește din nou de scămoșii coceni din care înfloreau poduri peste care seară de seară trecea viteazul Pipăruș, de stofele din care se ivea năstrușnic un teatru de păpuși ori de caietul dictando unde literele, la început, mergeau de-a bușilea, se loveau și plîngeau, neștiind ce taină purta inima lor.

Oare de ce în dimineața liliachie cocoșii au refuzat să cânte și s-a oprit din respirat îmbătrînita cană smălțuită, din care copilul a tot băut pînă cînd a ajuns cu creștetul la tavan?

Obșnuințe

Unul, la colțul blocului, își vinde verticalitatea la preț de nimic, altul, ținînd în lesă doi câini Samoyed, știe cît de încăpător poate fi omul, așa că insistă să te învețe cum să falsifici smerenia.

Te-nchizi în casă – azi ai chef să citești Oameni și șoareci.

MANA BUCUR

Estetica LUCRULUI viu

- recenzie la expoziția "PROVOCAREA RAKU", 2 iulie 2016,
Galeria de artă contemporană „Turnul Fierarilor”, Cetatea Sighișoara -

Radu Florea, pictor

În timpuri bulversante prin rescrierea tensionată „din mers” a contemporaneității noastre, exercițiul plastic al artistei Mana Bucur vine ca un imperios recurs la esență. Relația ei cu forma obiectului ceramic transcens din registrul decorativ formal în cel al sculpturii de profunde semnificații existențiale, este una implicită. Tratamentele materiei primordiale sub amprenta elementelor fundamental transformatoare în arta ceramică, apa și focul, recombina neîncetat forme tridimensional ovoidale, rotunjimi metafizice sau piramidal inchizitorii, generatoare de mesaj artistic pur venit din subconștientul artistei preocupat de problematici de conținut și mesaj.

Mana Bucur simte pulsând elementul viu înainte de a se naște din formele sale prelucrate cu sensibilitate și rafinement, chiar și înainte de taina metamorphosis-ului. Remarc un miez comun al Lucrurilor-Obiecte- un fond care trimite la esența primordială a formelor primare. Oul, cochilia, spirala- aceste locașuri ale germinăției lente în ritmuri proprii, într-o geometrie plastică a nucleului dătător de viață- transpar ca elemente simbolice inițiale fără a-și dezvălui însă, cu ușurința evidenței, aura misterioasă a creației. Rezolvările exterioare ale formei ce poartă amprenta stilistică a Manei Bucur țin de o subtilă percepție a valențelor dar și a limitărilor elementului material- pământurile- prelucrate cu experiența cumulată în decenii de trudă. Sensul lucrărilor sale ceramice este unul interiorizant. Este sensul adăpostirii, al ocrotirii la sân a fătului cel nou-născut, al căminului care protejează fără a limita semnul vital al creației.

Unitatea Obiectelor-Lucruri realizate de Mana Bucur este una armonioasă și calmă, subtilă și stabilă, deoarece vine din intrinsecul transformării continue a miezului; din energia nucleului viu a căruia metamorfoză naște întrebări și posibile răspunsuri ca determinante ale creației: cine sunt, de ce sunt, ce vreau să spun, cum și de ce să fac acest LUCRU?

Retorica sculpturală a ceramicii Manei Bucur este caracterizată de un sens aparte, cel al pregătirii zborului dinaintea părăsirii cuibului. Un exercițiu mistic al înălțării promise și întuite de artistă în focul viu al OBIECTELOR-LUCRURI către dimensiuni necunoscute din vieți anterioare și ale celor care vor urma.

Moto: „À la guerre, comme à la guerre”

ȘI CĂRĂMIZI, ȘI OASE

Mihai SUCIU

„De la Bogata, m-am repezit până acasă. Satu era ocupat. Batalionul meu era în refacere, 48 de ore, în pădurea Așintișului. Comandantul de batalion, maiorul Florea, m-a trimis în misiune, pentru informare, eu cunoscând terenurile. La gară, la Iernut, m-am întâlnit cu Moldovan Gligore. El mi-a spus că Oarba-i distrusă. S-au refugiat oamenii. Am venit pe linie, apoi la șosea. Numa noaptea. La Cipău, pod militar nedescoperit. Pădure mare de plop. Eram înarmat, armă cu lunetă. Tiptil-tiptil, am trecut Mureșul. M-am dus până acasă, la casa părintească. Nimeni... Un cățel, un singur cățeluș. M-am dus la găbănaș, am luat o mână de făină, i-am făcut o muietură, o țăr. Animale – ioc; nu gadine, nu vite. Aveam. Le-au luat nemții. În mijlocul satului – o vacă moartă. Nemții – pe deal, sus. Aproape, locuia fratele lui tata, Chirilă Ion și el, zis «Americanul». Prin 24, a fost în America. Și la el, ars totul. De-acasă, n-am avut ce lua; amintiri, pentru o viață. Mama era în Bord, cu fetele (patru). Și tata. Fratele, Marian, pe front (urmând să-i pună capăt războiului departe, în munții Tatrei). Am tot cercetat. La viitoarea soție – nimic. Lovite toate de proiectile. Cenușă. Nu știu cum, numai case or mai rămas. M-am mai întors o dată acasă. Noaptea, m-am întors la detașament. La pasarela peste Mureș, l-am găsit pe tata. Mort, pușcat la cap. Au fost mulți. Și civili. Mai încolo, la pod, dau de șogor, Ceonța Nicolae. Am mai dat de civili de la noi: Roiban

Petruț, Todea Viorel și alți orbeni. Am aflat familia la Bord. Nu le-am spus de tata, doar că-l gădesc. I-au adunat, i-au îngropat. Întors, am intrat direct pe poziție. Dimineața, atac”...

Destinul de războinic, nedorit dar asumat conștient, cu simț patriotic, avea să-i mai rezerve suficiente momente tari sergentului orbean Ion Chirilă între cele două extremități ale unui itinerar de foc: Stalingrad – Dej (concentrat în regimentul 91 infanterie Alba Iulia, ajunge cu frontul pe meleagurile natale. La Războieni, atacă un tren blindat german, în cooperare cu trupa caporalului Filipescu Nicolae. Dau atacuri la Bogata, Călărași, Așintiș. Atacuri foarte puternice la Gura Arieșului, Gădaliu, Răscrucile. La Bonțida, divizia este scoasă din luptă, primind misiunea întreținerii ordinii, până în noiembrie '44).

Satul, cum și l-a aflat atunci, în toamna dezastrului, nu i-ar dori nimănui să-l vadă, nici măcar în vis. A fost o pornire a inimii, mai presus de rațiune. A fost scump pentru ei, ca și pentru țară, prețel libertății. La cele spuse, se mai alătură – ironie a soartei! – un hotar bogat în toamna '44. „Grâul, orzul – din belșug, cereale, bogat în ce privește” depune mărturie, martor ocular, fostul infanterist redevenit plugar la vatra de grâu și de liniște a locului răscolit de bombe și de branduri odinioară (un fel de a spune, pentru că războiul a continuat, multă vreme, relicvele lui pretinzând jertfă,

chiar dacă pionierii armatei au deminat, primăvara, cu aparate speciale, locul). Și porumbul a fost îmbelșugat, numai că soarta lui a fost să rămână necules peste iarnă. Întorși din refugiu, sătenii s-au preocupat mai întâi, cum e firesc, de adăpost. „Când s-o rupt frontu – în 26 atacu ăl mare – la început de noiembrie, au venit acasă de pe sate, care la ce-o găsit. Două-trei familii au stat la un loc peste iarnă”. Nu aveau, apoi, nici atelaje, nici vite. Le luaseră nemții.

- **Și satul, satul cum arăta?** – ta-tonez.

- D-apoi cum s-arete! Numa scormonituri de artilerie și branduri. Oamenii – lipsă, mulți, la apel. Împușcați și ciobanii de la oi. Oamenii care nu s-au supus. Laslo Iosif, Grec Ștefan, plus soția, plus doi copii. Son Gheorghe și soția și doi nepoți...

Așadar, jertfă în largă cuprindere, sub cele două dominante de foc, cotele 495 (Dealul Comanda) și 465 (Poddeie), nesățioase catacombe. Eroii au fost îngropați, inițial, la Comandă. În 1948, au fost coborâți, pentru somnul de veci, în jurul monumentului de azi, pe Dealul Sângeorgiului. („Teren înalt. Pe Biserică i-a zis locului. S-au găsit și cărămizi, și oase. Oarecând, tot sat o fost. Moșu spunea de-un zid de-un stat de om. Și de lăcașuri de foc au dat când cu descoperirile arheologice. Teren înalt. S-a nivelat manual; vasăzică, din săpături de mână, cu carele. Contra-cost, bineînțeles. Un svinginer, Moldovan, a condus, antreprenor”).

Sporesc neîncetat casele pe Dealul Sângeorgiului. Doar două-trei să fi prins aici războiul. Printre băștinași: Moldovan Romulus, Dilean Maxim, Sand Vasile, Belean Petru, Bușcu Ioan. Și-au desfășurat casele dincolo, le-au strămutat aici. Au ars cărămidă, le-au mai extins, și-au adus și acareturile.

S-au adunat, brâu viu, înconjurând cu căldura vieții monumentul.

„Vin continuu. Asta-i perspectiva”. Oarba, cu cele „cam la 80 de case”, se tot afundă în legendă. Se estompează tot mai mult prin hațiturile memoriei chipul bătrânei „oarbe de-un ochi”, care, acum 5-600 de ani, descânta de deochi și de bubă, având să lase peste timp infirmitatea ei fizică, trecută în numele așezării de pe deal. Peste secole, istoria avea să-i hărăzească alt soclu de legendă.

Aparent, Ana Roiban face parte din puținii localnici nemarcați dureros de război. Se îmbracă însă, precum toate maivârstnicele locului, în negru. Nu doliu, mă lămurește. Bătrână fiind, așa se cuvine. Și poate, așa se cuvine locului singularizat prin densitatea jertfei; neasemuit de mult doliu pe unitatea de suprafață! Din bătaia inimii recunoscătoare să fi răsărit și „câmpul de statui” de pe Dealul Sângeorgiului?

- Gându-i bun, frumos! (aceiași Ion, custode mai mult benevol al Monumentului). Monumentul a fost mai frumos, cu ziduri. Alt plan era. Nu-i destul de păstrat. Întră animale. Cai, oi. N-are destulă păstrare. Ar trebui ceva închisoare. Am aflat că au ceva planuri la județ. Ș-un pod peste Mureș îi prins. (Podul s-a finalizat, nu și ideea împrejmuirii incintei sacre cu un gard viu din 11.000 de brăduți – proiect aparținând subsemnatului, demarat dar nefinalizat).

Da, zidirile, dintotdeauna, ca să dureze, au pretins „și cărămizi, și oase”. („Oase, la Oarba, puteau rămâne mai puține cu mult, dar despre asta nu se poate spune!”, îndrăznește fostul combatant, sugerându-mi alternative strategice, tactici și planuri de atac pentru cucerirea obiectivului, dar „așa a fost să fie”...).

FESTLIT CLUJ 2016 – 2-4 octombrie 2016

Inițiat de Uniunea Scriitorilor din România și organizat de Filiala Cluj aUSR, evenimentul reunește, în perioada 2-4 octombrie 2016, la Cluj-Napoca, în inima Transilvaniei, reprezentanți ai celor 20 de filiale ale Uniunii Scriitorilor.

Programul acestei ediții cuprinde: ronduri de gală ale scriitorilor, lecturi publice, simpoioane și un desant scriitoricesc în școli, facultăți, biblioteci, lansări de carte, expoziții ale scriitorilor plasticieni etc.

Temele acestei ediții: **Literatura română – începuturi și Literatură și feminitate**. Va fi lansat volumul **Caietele FestLit Cluj 2015**, conținând comunicările susținute la simpoioanele ediției precedente (Școala Ardeleană. Începuturile modernității românești și Farmecul etimologiilor. Elogiu limbii române).

Recitalul **Microfonul vă aparține** (De dragoste) va fi acompaniat de un recital cu titlul **Din muzica străbunilor noștri** (Muzică veche din România, sec. XVII-XVIII) în interpretarea prestigiosului Ansamblu Flauto Dolce (conducerea artistică: Zoltan Majo, solistă: soprana Mihaela Maxim).

Vor putea fi vizionate și expozițiile: **Ce mai face Penelopa?** (la Muzeul Etnografic, în colaborare cu Universitatea de Artă și Design Cluj-Napoca); Mariana Bojan, **Nud – pasteluri** (la Galeriile revistei Steaua) și Irina Petraș, **Bacoviene** (la Galeriile Scriptorium ale Filialei Cluj aUSR).

Desantul scriitoricesc/momente de literatură va avea loc la

Facultatea de Litere a UBB, Colegiul Studentesc de Performanță Academică, Departamentul de Jurnalism al UBB, Colegiile/Liceele G. Barițiu, G. Coșbuc, M. Eminescu, Avram Iancu, Romulus Ladea, Gh. Lazăr, Emil Racoviță, Gh. Șincai, Seminarul teologic ortodox, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”.

Va fi acordat **Marele Premiu FestLit Cluj 2016**. Juriul (alcătuit din criticii literari Gabriel Coșoveanu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Ioan Holban, Irina Petraș, Cornel Ungureanu, Răzvan Voncu) va alege câștigătorul dintre nominalizările făcute de cele douăzeci de filiale. Acestea sunt (în ordine alfabetică): Ioan Barb, *Orașul alb*; George Bălăiță, *Învoiala*; Nicolae Bârna, *Puntea Artelor*; Grațiana Benga, *Rețeaua. Poezia românească a anilor 2000*; Ana Blandiana, *Orologiul fără ore*; Mircea V. Ciobanu, *Tratat cu literatură*; Traian Dobrinescu, *Nu te opri, nu te întoarce*; Dumitru Augustin Doman, *Sâmbătă, duminică și alte singurătăți*; Gellu Dorian, *Cartea de la Uppsala*; Ovidiu Dunăreanu, *Lumina îndepărtată a fluviului*; Constantin Gherghinoiu, *Cu dragoste și ură, deșertul cel de toate zilele*; Bogdan Ghiu, *Totul trebuie tradus. noua paradigma (un manifest)*; Vasile Igna, *Ora închiderii*; Kocsis Francisko, *Teste de identitate*; Adrian Lesenciu, *Cartea de apă*. Cu *Borges, privind râul*; Nicolae Mihai, *Insomniile scoase la licitație*; Andrei Mocuta, *Voi folosi întinericul drept călăuză*; Aurel Pantea, *Opera poetică*; Victor Gh. Stan, *Flori la fereastra zborului*; Lucia Verona, *Patru piese cu aniversări*.

COMPANIA TOMPA MIKLÓS VĂ AȘTEAPTĂ CU DRAG LA TEATRU ȘI ÎN STAGIUNEA 2016/2017

S-a dat start la vânzarea abonamentelor la spectacolele Companiei „Tompá Miklós” pentru stagiunea teatrală 2016 / 2017. În repertoriul noului sezon de teatru se regăesc prestigioase piese clasice și contemporane, spectacole de tineret, adaptări, musicaluri îndrăgite, dar vor fi incluse și festivități, seri literare, prezentări de carte, și alte evenimente culturale, care la rândul lor vor îmbogăți programul.

Prima premieră a stagiunii în Sala Mare va fi spectacolul **MINUNATA CĂLĂTORIE A LUI JOACHIM OLBRIN / OLBRIN JOACHIM CSODÁLATOS UTAZÁSA**, o dramatizare după textele lui Béla Hamvas. Tânăra regizoare Kinga Mezei, originară din Voivodina, montează și de această dată o dramatizare dintr-un text filosofic, poetic, stilizat.

În Sala Underground/Parking va avea loc premiera spectacolului pentru tineret **STRESSFAKTOR 15** de Christine Rinderknecht, în regia lui Csilla Csáki. Piesa scriitoarei elvețiene pune în prim plan generația de 15 ani, care caută soluții la propriile probleme, încercând să facă față așteptărilor profesorilor și a părinților. Spectacolul va fi jucat

de trupa voluntarilor teatrului.

Regizorul Radu Afrim – după două spectacole de mare succes la Târgu-Mureș (*Castingul dracului* – 2013, și *Tihna* – 2014) – revine la Târgu-Mureș cu un nou proiect inedit: **SPECTACOLUL SURPRIZĂ 3 / MEGLEPETÉS ELŐADÁS 3**. Acest spectacol se va realiza punându-se un accent deosebit pe munca actorului, metodă de lucru bazată pe improvizație și inovație.

Spectacolul **DOKTOR S** de Székely Csaba în regia lui Rareș Budileanu va fi prezentat în Sala Mică. Piesa este o transcriere a piesei *Doctor fără voie* a lui Molière, iar spectacolul va conține mult umor, dramatism, energie și muzică.

În mod tradițional, premiera de revelion va fi un spectacol muzical. Cu această ocazie, în Sala Mare se va prezenta musicalul **CHICAGO** de John Kander-Fred Ebb-Bob Fosse, montat de renumitul coregraf-regizor Tamás Juronics din Ungaria.

Piesa **FRUMOS / SZÉP** de autorul contemporan norvegian Jon Fosse va fi prezentată în Sala Mică, în regia lui Adi Iclenzan. Spectacolul – ca și personajele ei – caută răspuns la întrebările:

De ce facem ceea ce facem? De ce spunem ceea ce spunem? Ce se ascunde în spatele frumósului?

Tragedia **MACBETH** de William Shakespeare va fi pusă în scenă de Attila Keresztes, directorul artistic al Companiei, pe scena Sălii Mari, în format studio. Din cauza puterii dobândite în mod necinstit și a anxietății asociate, protagonistul se scufundă în vârtejul crimelor în serie, iar între crimă și pedeapsă se dizolvă granița.

IA UITE CINE S-A ÎNTORS / NÉZD, KI VAN ITT! de Timur Vermes este o satiră contemporană. În primăvara anului 2011, Adolf Hitler se trezește pe un teren viran din Berlin. Nu mai e război, partidul său național-socialist nu mai există, iar el nu înțelege ce s-a întâmplat. Dar începe o nouă carieră... Piesa va fi prezentată în Sala Mică, în regia lui Theodor Cristian Popescu.

Ultima premieră a stagiunii va fi **VIZITA BĂTRÂNEI DOAMNE / AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA** de Friedrich Dürrenmatt, în regia lui János Mohácsi, în Sala Mare. Tragicomedia creează situații conflictuale pe tema delictului, a furiei, a compasiunii, a lăcomiei, a moralității.

Compania menține în repertoriul spectacole de succes din stagiunile precedente.

Toate spectacolele Companiei „Tompá Miklós” jucate în limba maghiară sunt supratitrate în limba română.

La spectacolele stagiunii, târgumureșenii își pot achiziționa abonamente și bilete. Există abonamente cu locuri fixe și oră stabilită, care sunt valabile la patru spectacole de sală mare, și există abonamente flexibile ale căror unități pot fi folosite pe toată durata stagiunii 2016-2017, la alegere, la orice spectacol din repertoriul Companiei „Tompá Miklós” – excepție fac premierele și spectacolele invitate. Unitățile unui abonament flexibil pot fi folosite și cu o singură ocazie de către mai multe persoane.

Biletele și abonamentele pot fi achiziționate de luni până vineri între orele 12:00 și 17:30 la Agenția de bilete a Palatului Culturii sau, între orele 9.00-15.00, la Casieria de la sediul Teatrului Național Târgu-Mureș și online: www.biletmaster.ro

Teatrul își rezervă dreptul de a face modificări în programul stagiunii!

Teatrul Național Târgu-Mureș, Compania Liviu Rebreanu Stagiunea 54: 2015 – 2016 - Scurtă retrospectivă

Peste 25.000 de spectatori au trecut pragul Teatrului Național Târgu-Mureș pentru a vedea cele 136 de spectacole susținute de actorii Companiei Liviu Rebreanu în stagiunea 2015-2016.

În această stagiune, Compania Liviu Rebreanu a Teatrului Național Târgu-Mureș a ieșit la public cu nu mai puțin de 9 premiere dintre care 3 la Sala Mare (*Vivaldi și Anotimpurile*, *Visul unei nopți de vară*, *O scrisoare pierdută*. *Prea multă vorbărie*), 2 la Sala Mică (*Soț de vânzare*, *Trei surori*) 2 la Sala Parking (*Romo Sapiens*, *M de la Iepure*). Acestora li s-au adăugat producțiile Trupeii Guga Junior – *WANT*, *Să zicem DA!* și *Oi sau SupererOi*. Iar în cadrul proiectului *Fabulamundi*. *Playwriting Europe* a avut loc spectacolul-lectură *Principiul lui Arhimede*, în prezența autorului Josep Maria Miró.

Spectacolele Companiei Liviu Rebreanu au participat în această stagiune la 10 festivaluri importante (*Double Bind* – la Colocviul Teatrelor Minorității

Naționale din Gheorgheni, *ASTRA FILM FESTIVAL Sibiu* și „*drama – Festival de Teatru Contemporan*” din Odorheiu Secuiesc, *Dinte pentru dinte* la Festivalul Internațional de Teatru *Povești* de la Alba Iulia și la Festivalul Național de Teatru, *Vivaldi și Anotimpurile* la Festivalul de Teatru Clasic de la Arad și la *BITEI Chișinău*, *Steaua fără nume* la *festCO 2016*, *WANT* la Festivalul de Teatru Școlar de la Toplița).

În afara participărilor în festivaluri, spectacolele Companiei Liviu Rebreanu au fost văzute de spectatori de teatru din Berlin (*Romo Sapiens* – premiera internațională), Cluj Napoca (*Double Bind*), București (*În trafic*), Reghin, Toplița (*Soț de vânzare*).

În total, numărul spectatorilor care au participat la reprezentațiile Companiei Liviu Rebreanu în afara municipiului Târgu-Mureș a fost de aproximativ 4250.

Palmaresul Companiei Liviu Rebreanu s-a îmbogățit în această stagiune

prin nominalizarea lui Andu Dumitrescu la Gala Premiilor UNITER 2016 pentru scenografia spectacolului *Visul unei nopți de vară* dar, mai ales, prin *Premiul pentru cea mai bună regie* primit de Erwin Șimșensohn în cadrul *festCO 2016* pentru regia spectacolului *Steaua fără nume!*

După o scurtă pauză, Compania Liviu Rebreanu deschide noua stagiune cu premiera spectacolului *Femei în pragul unei crize de nervi*, în regia lui Răzvan Mazilu. Totodată, Teatrul Național Târgu-Mureș va fi prezent și anul acesta la festivaluri, din care menționăm: *FNT* (București), *FEST FDR* (Timișoara), *Festivalul de Umor* (Vaslui).

Dorim să mulțumim publicului, voluntarilor și presei locale, al căror sprijin l-am simțit pe tot parcursul stagiunii!

Cu cele mai bune gânduri,

Director General
Gáspárik Attila
Director artistic
Alina Nelega

Desenul din palma artistului

Ion MUREȘAN

Dan Crecan își invită rar prietenii pe la atelierul său. Prin "rar" înțeleg cam o dată la 60 de ani. E drept că și atelierul pictorului e mai greu de găsit, căci are ceva dintr-un "han zburător", ca să parafrazez celebrul titlu al cărții lui G.K. Chesterton. Dar atunci când are "an de primire", poți fi sigur că "masa" va fi cât se poate de bogată și că te așteaptă, cu o expresie a lui Ioan Groșan, cu "mare bucurie a nervului optic".

Cum starea de încântare, se știe, prin întrebări se lecuiește, m-am întrebat și eu ce conferă unitate viziunii lui Dan Crecan, care este "desenul din palmă" al artistului. Ei, bine, pictura lui Dan Crecan stă sub semnul unui vers, genial, al lui Virgil Mazilescu: "eu de sus de pe deal nu știu cum privii pentru totdeauna". -"Asta este!"- am exclamat, după ce

am trecut încă o dată pe ecranul

din cap pânzele pictorului. Căci impresia dominantă cu care rămâi este aceea că nimic nu mai poate fi adăugat și nimic nu poate fi scos din lumea tabloului. Că pictorul a privit de pe dealul său o dată "pentru totdeauna". *Pe scurt spus, tablourile lui Dan Crecan lasă o stânjenitoare senzație de capodoperă.* Senzația asta vine din faptul că lumea tablourilor lui Dan Crecan îmi pare a fi nu atât o restaurare a unei lumi vechi, cât o privire spre o lume imuabilă, lumea formelor și a simbolurilor eterne: cupa, crucea, pasărea, cuptorul de copt pâine, lemnul, peștele etc. De fapt, nu știu ce-l face pe pictor (ca și pe mine de altfel) să creadă că formele, structurile, în care ne-a fost turnată în minte lumea copilăriei noastre de la țară sunt cele veșnice.

Sigur, simbolistica tablourilor e ușor de descifrat în cheie creștină. Dar simbolurile prea ușor descifrabile sunt, cred eu, o invitație "într-o mănăstire arsă" (G. Coșbuc). Tocmai de aceea eu am preferat o mult mai profitabilă "vânătoare de detalii": pe banda de jos al unui tablou o păpușică își scoate capul dintr-o căniță, prin ușa împărătească a altarului se vede, drept preot, un violoncel, în centrul unui tablou de mari dimensiuni se sumește capul unui păun ce "pâlpâie" "albastru și cald...ca pânzele alcoolului, în ceașcă" (Ion Barbu), păsărelele înșirate pe fire imaginare ca măgelele la gatul unei femei de aer, ardeii iuți înșirati la uscat pe sfoară te fac să-ți imaginezi o colecție de gloanțe trase din puști

de soc într-un străvechi și inutil război...Și călătoria poate continua mult și bine.

Atâta doar că încă nu am apucat să vorbesc decât despre partea eleată, statică a picturii lui Dan Crecan. Însă tablourile sale sunt pline de viață, fierb, mișcă, se agită și îți prind ochii în ochiuri de vârtejuri. Căci, și asta cred eu, e calitatea de căpătâi a pictorului nostru, *e un mare colorist*. Nu știu rețeta, dar în tablourile sale nu există culori care se ceartă. Culorile din tablourile lui Dan Crecan aduc aminte de bețiile

ultimative de la ora închiderii cârciumilor din vremea tinereții: vis și armonie.

Atâta doar că încă nu am apucat să vorbesc despre relația dintre culoare și formă (obiecte, animale, plante etc.) în pictura lui Dan Crecan. Ei, bine, culoarea e atât de pregnantă încât impresia este că nu ea este un atribut al obiectului (cărămida este roșie), ci că obiectul apare din pântecul culorii, culoarea este cauza, originea, obiectului. E limpede că Dan Crecan crede că dacă nu ar exista culorile, nu ar exista lumea.

RĂDĂCINI ȘI ARIPI

Mana BUCUR

Miercuri 6 septembrie 2016 am vernisat expoziția intitulată **RĂDĂCINI ȘI ARIPI** a doi artiști din Ungaria de origine din orașul nostru **Toró Annamária** și **Kacsó István**.

Kacsó István numele de artist cu care se confundă foarte bine de altfel: KACSO FUGACU însemnând într-o veche limbă japoneză frumusețea și eleganța naturii, adierea primăverii, pasăre, și lună.

S-a născut în Tg. Mureș în anul 1952, absolvent al Liceului de artă din localitate, mai apoi absolvent al Institutului de arte plastice Ion Andreescu din Cluj în anul 1977 secția grafică a profesorului Feszt

Laszlo, după care funcționează ca profesor de desen la Corund pînă în 1980. Din 1984 se stabilește în Ungaria unde trăiește și crează și azi. În 1991 împreună cu un grup de artiști majoritatea din Ardeal, reînființează societatea MAMÚ de data asta în Ungaria.

Participare intensă la expoziții de grup în Ardeal și Ungaria, expoziții personale numeroase.

Deși a studiat grafica pe lângă aceasta, pictează și crează instalații, performance, hapeninguri.

Deschis misterului, magiei, psihanalizei, preocupat de cultura din Est totodată de natură și de interacțiunile umane, toate acestea se reflectă în lucrările sale fie de

grafică, pictură sau performance. Motivele des întâlnite în lucrările sale sînt cele populare dar și multe reprezentări simbolice ale ochiului, ale soarelui, ale seminței și ale molecularului.

Instalațiile sale sînt construite din materiale naturale, ideea de bază fiind SĂNĂTATEA, tot ceace este natural.. lemnul, cortul/iurta, funia, cucuta, bambusul, rafia naturală ca linie, pâinea uscată, sacul din hârtie umflat cu aer.

Și mă întorc la numele său de artist, este un mare iubitor de natură și militant al drepturilor ei, nu pregetă să le reflecte în lucrările sale după cum veți constata și dumneavoastră.

La etaj veți putea vizita expoziția artistei TORÓ ANNAMÁRIA. Creatoare de animație la Pannonia Filmstudio, absolventă a Liceului de Arte din Tg.Mureș, de origine din județul Harghita sta-

bilită la Budapesta.

Expoziția a fost deschisă de criticul și istoricul de artă Szücs György din Ungaria.

ȘASE PREMIERE ÎN NOUA STAGIUNE LA COMPANIA LIVIU REBREANU

Pregătirile pentru deschiderea noii stagiuni a Teatrului Național Târgu-Mureș sunt în toi, în scurt timp, acesta își redeschide porțile cu noi proiecte și spectacole.

Șase premiere de excepție aşteaptă publicul târgumureșean în stagiunea cu numărul 55. Prima dintre ele este cea a spectacolului **Femei în pragul unei crize de nervi** după un film de Pedro Almodóvar, regia fiind semnată de Răzvan Mazilu. Prin acest spectacol, **Compania "Liviu Rebreanu"** oferă publicului o invitație la un musical plin de viață, dans și culoare. O altă premieră în Sala Mare a **Teatrului Național** va fi **Maestrul și Margareta** – o poveste mistică despre bine și rău, despre curaj și lașitate, despre dragoste și sacrificiu, în regia lui Bocsárdi László, o adaptare a unuia dintre cele mai importante romane ale secolului XX, scris de Mihail Bulgakov.

Pe scena Sălii Mici a teatrului vor avea loc trei spectacole în premieră.

:P (patru piesute politice despre dușmani) este o piesă nouă, scrisă special pentru actorii companiei Liviu Rebreanu de Székely Csaba, autor de expresie maghiară, poate cel mai vizibil tânăr dramaturg al ultimilor cinci ani în teatrul românesc. Regizorul Radu Nica revine cu o nouă provocare, prin spectacolul **Complexity of Belonging** de Falk Richter, conectându-ne cultural la realitatea estetică a Berlinului și la globalitatea existențială a realității noastre de fiecare zi. În cadrul proiectului **Fabulamundi. Playwriting Europe** vom avea un nou debut regizoral pe scena Naționalului cu premiera **Limba maternă - MAMELOSCHN** de Sasha Marianna Salzmann, regia Olga Macrinici – un spectacol fin cu o problematică a zilelor

noastre.

Spectacolul **O viață sigură** în regia lui Robert Bălan, va avea premiera în Sala Parking, un text de Elena Vlădăreanu, care pune publicul față în față cu acțiuni pe care mulți dintre noi le gândim, le facem, dar puțini ni le asumăm; un spectacol care face parte din programul Teatru de Risc, un program deschis spre tineri și inovație teatrală.

De asemenea, în afara pre-

regia Harsányi Zsolt; **În trafic**, text și regie Alina Nelega; **Cloaca** de Maria Goos, regia Theodor Cristian Popescu; **Crize** de Mihai Ignat, regia Alexandar Ivanovski; **Camera 701** de Elise Wilk, regia Rareș Budileanu; **Double Bind**, text și regie Kincses Réka și Alina Nelega; **Soț de vânzare** de Mihail Zadornov, regia Varga Csaba; **Campionatul de improvizație**, concept Keith Johnstone, antrenori Vlad Massaci și Mihaela

mierelor, spectatorii mureșeni pot revedea câteva din spectacolele stagiunilor trecute: **Vivaldi și anotimpurile** de Gigi Căciuleanu; **O scrisoare pierdută. Prea multă vorbărie** după I.L. Caragiale, regia Gavril Cadariu; **Visul unei nopți de vară** de William Shakespeare, regia Vlad Massaci; **Școala nevestelor** după Molière, regia Cristian Juncu; **Poveste de Crăciun** după Charles Dickens, regia Oana Leahu; **Poveste irlandeză** adaptare după povești populare, regia Oana Leahu; **Dinte pentru dinte** de Yasmina Reza, regia Cristian Juncu; **Steaua fără nume** de Mihail Sebastian, regia Erwin Șimșenșohn; **Portughezul** de Egressy Zoltán, regia Kincses Elemér; **Trei surori** de A.P. Cehov,

Sârbu; **M de la Iepure** de Andreea Radu, regia Ovidiu Caița.

Compania Liviu Rebreanu propune trei tipuri de abonamente pentru stagiunea 2016-2017: **Abonamentul Mecenat „Paul Gusty” (550 lei)** valabil la toate premierele Companiei Liviu Rebreanu și la trei spectacole invitate, **Abonamentul „Ion Fiscuteanu” (70 lei)** flexibil cu 5 unități, **Abonamentul „Cornel Popescu” (30 lei)** flexibil cu 4 unități pentru pensionari, studenți și elevi.

Unitățile abonamentelor flexibile pot fi folosite pe toată durata Stagiunii 2016-2017 la alegere, pentru orice spectacol din repertoriul Companiei Liviu Rebreanu – excepție fac premierele și spectacolele invitate. Unitățile unui abonament flexibil pot fi folosite și cu o singură ocazie de către mai multe persoane. Locurile la spectacol ales trebuie rezervate cu cel puțin 24 ore înainte de spectacol la Agenția de bilete din Palatul Culturii sau la Casieria Teatrului Național.

Biletele și abonamentele pot fi achiziționate de luni până vineri între orele 12:00 și 17:30 la Agenția de Bilete a Palatului Culturii sau la casa de bilete a teatrului de luni până vineri între orele 9:00 și 15:00 și online: www.biletmaster.ro

Foto: BRISTENA

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

**Societatea Scriitorilor,
Editorilor și Tipografilor
Mureșeni**
și
Editura Ardealul

Colegiul onorific:

Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Călin CRĂCIUN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Rudy MOCA
Ioan GĂBUDEAN
Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență:
Târgu-Mureș
str. George Enescu nr. 2.
E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial
al revistei poate fi găsit
și pe internet
la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv
responsabilitatea pentru origi-
nalitatea articolelor, dar și pentru
opiniile exprimate.

Proiect editorial susținut de

Mulțumim!

